

Zeg maar ja tegen het leven

Suzanne Hautvast

Nederlandstalige literatuur waarbij verslaving in verband gebracht kan worden met zingevingvraagstukken is veelal autobiografisch getint. Opvallend is dat het in deze boeken, vrijwel allemaal geschreven door mannen, om alcoholgebruik gaat. Harddrugs en zingeving lijken geen ideale combinatie. Boeken waarin het gebruik van harddrugs voorop staat, hebben veel vaker een voorlichtend karakter. Het is dan misschien ook niet gek dat we deze categorie boeken vooral in de jeugdliteratuur tegenkomen.

Om dicht bij huis te blijven is voor deze bijdrage aan Verslaving verwoord gekozen voor Nederlandstalige literatuur. Mogelijk is verslaving en zingeving een bij uitstek Nederlands thema. Want wordt er niet regelmatig misprijzend gezegd dat Nederlandse literatuur navelstaarderij is en alleen maar gaat over mensen en hun problemen? Als dit al zo is - het levert in ieder geval al vele decennia mooie verhalen op, die de complexiteit van het leven zichtbaar maken.

Max Dendermonde (1955). *De dagen zijn geteld*. Amsterdam: Querido

In 1955 schreef Max Dendermonde het zeer lezenswaardige *De dagen zijn geteld*, over een dertigjarige journalist die worstelt met zijn alcoholgebruik. Hoewel het boek niet autobiografisch genoemd mag worden, zitten er wel degelijk autobiografische elementen in. Zo is van Dendermonde bekend dat hij problemen had met alcoholgebruik. Daarbij verwijst zijn achternaam - een

pseudoniem - naar 'denderen over de wereld', waarmee hij zijn gevoel van ontheemd-zijn prijsgeeft. Dat ontheemd-zijn speelt een belangrijke rol in *De dagen zijn geteld*. De vraag of het leven de moeite waard is om voor te kiezen, loopt als een rode draad door dit tamelijk serieuze boek.

De titel van het boek verwijst naar een verhaal van de journalist over de eindigheid van het leven. De hoofdpersoon verlangt naar rust; alle aardse zaken zijn onbelangrijk. De dood komt toch wel, redeneert hij, al is het moment onbekend. Drank vult daarbij de leegte en doet vergeten. De jonge journalist geeft echter geen gehoor aan zijn eigen gedachten, neemt zijn lot in eigen handen en kiest voor het leven. Hij besluit te trouwen en kinderen te krijgen. Het lijkt allemaal 'eind goed, al goed'. Het enige onheilspellende is dat het boek eindigt in het café met de journalist aan het bier. Deze keer benadert hij het leven echter optimistisch en lijkt hem niets te kunnen gebeuren.

August Willemsen (1991). *De val*. Amsterdam: De Arbeiderspers

Duidelijk autobiografisch en dan ook verschenen in de reeks Privé-domein is *De val* van August Willemsen uit 1991. Prachtig schrijft Willemsen over zijn verblijf in een Goois revalidatieoord, waar hij na een val - onder invloed van wodka - in december 1990 terechtkomt. Hij tekent op wat hij meemaakt met bewoners. Ogenschijnlijk observeert hij, maar zijn observaties zijn allesbehalve neutraal. En dat is wel zo mooi. Zijn taal spreekt zo tot de verbeelding dat het leven in het revalidatieoord als een film aan de lezer voorbijglijdt.

Suzanne Hautvast (✉)

Drs. S. Hautvast is trajectbegeleider bij De Rode Schakel, integrale hulpverlening aan prostituees te Utrecht. E-mail: shautvast@centrummaliebaan.nl.

Tijdens de revalidatie doet hij op basis van zijn dagboek ook verslag van de periode voorafgaand aan zijn val. Alcohol komt in het spel als hij verantwoordelijkheden uit de weg wil gaan. Zo hoeft hij onder invloed van drank geen contact met zijn moeder te hebben en kan hij zijn taken die bij het schrijverschap horen (lezingen en tv-optredens) verzaken.

Zijn dagboek aantekeningen worden fragmentarischer en onsamenhangender naarmate er meer drank in het spel is. Hierdoor schetst hij zichzelf als iemand die steeds minder deelneemt aan het leven. Voor de lezer kan dit onbegrijpelijk lijken, maar Willemsen zoekt deze vervreemding. Hij vraagt zich op een gegeven moment dan ook af of dat ‘lekkere gevoel’ dat bij verslaving hoort het verlangen naar de dood kan zijn.

In dit licht is het niet vreemd dat de val voor Willemsen op het eerste moment een opluchting is, een soort bevrijding: ‘De vrijheid die voortkomt uit het afstand doen van elke verantwoordelijkheid.’ Maar ook Willemsen komt er weer bovenop. Een half jaar na zijn opname in het revalidatieoord is hij weer in de werkelijkheid aanbelandt en houdt hij zich bezig met aardse zaken, zoals wat er die avond gekookt moet worden.

Hans Dorrestijn (2000). *Finale kwijting*. Amsterdam: De Arbeiderspers

Net zo autobiografisch als *De valen* met minstens zoveel geworstel als in *De dagen zijn geteld*, is Hans Dorrestijns *Finale kwijting* (2000). Volgens het omslag schreef Dorrestijn een roman, al draagt de hoofdpersoon dezelfde naam als de auteur. Dorrestijn wond er ook geen doekjes om en liet in interviews weten dat hij over zichzelf schreef. Zijn ex-vrouw dacht er ook zo over, want die sleepte hem

voor de rechter in een poging de verschijning van het boek tegen te houden. Ze slaagde daar niet in.

Dat Dorrestijn zijn eigen werkelijkheid beschrijft zal duidelijk zijn, waardoor de term roman niet eens zo heel misplaatst is. Hij slaagt er bijzonder goed in zichzelf neer te zetten als iemand die geen grip heeft op zijn eigen leven. Een kneus in de knoei van zijn leven, zoals hij het uitdrukt. Alles overkomt hem. Wekt deze kijk op het leven nogal eens irritaties op, bij Dorrestijn werkt het op de lachspieren van de lezer.

In het boek lezen we hoe Dorrestijn zichzelf staande probeert te houden. Allereerst moet hij opboksen tegen zijn (ex-)vrouw, een schoonmaakverslaafde die hem een rustig leven ontnemt. Daarnaast kampt hij met herinneringen aan een vervelende jeugd met een tirannieke stiefvader en een onderdanige moeder. Zijn loopbaan, ten slotte, begint met horten en stoten. Hij ontvlucht Amsterdam vanwege een mislukte studie Nederlands, verlaat Wageningen omdat hij niet voor het leraarschap in de wieg gelegd lijkt en omdat een relatie met een leerlinge op de klippen loopt. Allemaal gebeurtenissen die Dorrestijn voldoende aanleiding geven om naar de fles te grijpen, zeker omdat hij toch al niet zo vrolijk van aard is. Knap is dat hij het zo weet op te schrijven dat zijn leven volstrekt logisch lijkt te verlopen.

Maar uiteindelijk laat Dorrestijn zich niet kisten. Zijn depressie en het daarmee gepaard gaande overmatige drankgebruik verdwijnen op het moment dat hij in het geweer komt tegen zijn vrouw. Zijn ziel wordt er gezonder door, schrijft hij, en dit boek is daarvan het resultaat.

Alle boeken zijn te leen in gemeentebibliotheken. *De valen* *Finale kwijting* zijn verkrijgbaar in de boekhandel en tweedehands via internet (bijv. www.boekwinkeltjes.nl). *De dagen zijn geteld* is alleen tweedehands verkrijgbaar.